

Nr 27.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 20 §, 21 § samt 36 § 2. förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att anlägga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 20 §, 21 § samt 36 § 2. förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förrordning om ändrad lydelse av 20 §, 21 § samt 36 § 2. förrordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Härigenom förordnas, att 20 §, 21 § samt 36 § 2. förrordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

20 §.

Vill någon föra talan om återfående av stämpelavgift, som av ämbets- eller tjänsteman debiterats eller i enlighet med dennes tillsägelse blivit erlagd för sådan handling, vars stämpelbeläggning enligt 35 § skall i hovrätt granskas, må dylik talan inom *sex månader* från det ifrågakommen stämpelbeläggning ägt rum anhängiggöras i den hovrätt, varunder ämbets- eller tjänstemannen lyder; dock att nämnda tid, där talan grundar sig på förhållande, som tillkommit efter stämpelbelägningen, räknas från tiden för samma förhållandes tillkomst. Part, som ej nöjes åt hovrättens beslut, så ock advokatfiskalen i hovrätten, där han finner sådant nödigt för bevarande av kronans rätt, äga över beslutet anföra besvär, under villkor och i den ordning 30 kap. rättegångsbalken stadgar i fråga om fullföljd av talan mot hovrätts slutliga utslag i dit fullföljt tvistemål eller ärende rörande penningar eller sådant, som kan skattas i penningar.

Föreslagen lydelse:

20 §.

Vill någon föra talan om återfående av stämpelavgift, som av ämbets- eller tjänsteman debiterats eller i enlighet med dennes tillsägelse blivit erlagd för sådan handling, vars stämpelbeläggning enligt 35 § skall i hovrätt granskas, må dylik talan inom *tre år* från det ifrågakommen stämpelbeläggning ägt rum anhängiggöras i den hovrätt, varunder ämbets- eller tjänstemannen lyder; dock att nämnda tid, där talan grundar sig på förhållande, som tillkommit efter stämpelbelägningen, räknas från tiden för samma förhållandes tillkomst. Part, som ej nöjes åt hovrättens beslut, så ock advokatfiskalen *vid* hovrätten, där han finner sådant nödigt för bevarande av kronans rätt, äga över beslutet anföra besvär under villkor och i den ordning 30 kap. rättegångsbalken stadgar i fråga om fullföljd av talan mot hovrätts slutliga utslag i dit fullföljt tvistemål eller ärende rörande penningar eller sådant som kan skattas i penningar.

¹ Senaste lydelse se beträffande 20 och 21 §§ 1922: 317 samt beträffande 36 § 2. 1918: 516.

Nuvarande lydelse:

Den, som i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf förklaras berättigad att återbekomma erlagd stämpelavgift, skall tillika äga erhålla ränta å det belopp, varom fråga är, efter fem för hundra om året från och med den dag, beloppet visas vara av honom guldets, till den dag, det samma återbekommes; dock må ränta ej utgå från och med tidigare dag än den, då det ärende, som föranlett stämpelbeläggningsen, vid domstol handlagts, samt ej heller för längre tid än till dess 30 dagar förflutit efter det laga kraft åkommit det utslag, varigenom ansökningen om stämpelavgiftens återfående bifallits.

21 §.

Förmår i fall, som avses i 20 §, den, vilkens rätt är av skedd stämpelbeläggnings beroende, visa, att talan om återfående av stämpelavgift icke kunnat av honom föras i den ordning, som i samma paragraf är föreskriven, ankomme efter därom gjord ansökning på Konungen att efter prövning av föreliggande omständigheter förordna om restitution av vad i stämpelavgift för mycket erlagts.

Vad sålunda är stadgat gälla ock, där någon i fall, varom i detta kap. icke eljest är stadgat, måst vidkännas stämpelavgift, som antingen alldeles icke bort utgå eller bort utgå med lägre belopp än det erlagda.

Föreslagen lydelse:

Den, som i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf förklaras berättigad att återbekomma erlagd stämpelavgift, skall tillika äga erhålla ränta å det belopp, varom fråga är, efter fem för hundra om året från och med den dag, beloppet visas vara av honom guldets, till den dag det samma återbekommes; dock må ränta ej utgå från och med tidigare dag än den, då det ärende, som föranlett stämpelbeläggningsen, vid domstol handlagts, samt ej heller för längre tid än till dess 30 dagar förflutit efter det laga kraft åkommit det utslag, varigenom ansökningen om stämpelavgiftens återfående bifallits, och i varje fall ej för längre tid än ett år från den dag då nyssnämnda ärende första gången handlagts vid domstol.

21 §.

Har någon i annat fall än i 20 § avses måst vidkännas stämpelavgift, som icke bort utgå eller bort utgå med lägre belopp än det erlagda, ankomme efter därom gjord ansökning på Konungen att efter prövning av föreliggande omständigheter förordna om restitution av vad i stämpelavgift för mycket erlagts.

Nuvarande lydelse:

Då restitution — — — är stadgat.

36 §.

2. Finner advokatfiskalen på grund av anmärkning, som vid den i 1 mom. omförmälda granskning förekommit, anledning att mot ämbets- eller tjänsteman anställa åtal för fel eller försummelse i avseende å stämpelbeläggning, förfares på sätt 50 § stadgar. Advokatfiskalen vare jämväl obehaget att, där han för bevarande av kronans rätt finner sådant nödigt, i hovrätten föra talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp. Angående klagan över hovrättens beslut i sistnämnda fall gälle vad i 20 § är föreskrivet.

Föreslagen lydelse:

Då restitution — — — är stadgat.

36 §.

2. Finner advokatfiskalen på grund av anmärkning, som vid den i 1 mom. omförmälda granskning förekommit, anledning att mot ämbets- eller tjänsteman anställa åtal för fel eller försummelse i avseende å stämpelbeläggning, förfares på sätt 50 § stadgar. Advokatfiskalen vare jämväl obehaget att, där han för bevarande av kronans rätt finner sådant nödigt, i hovrätten föra talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp; *dock att sådan talan skall anhängiggöras inom tre år från det stämpelbeläggnings ägt rum eller beslut meddelats att stämpelavgift icke skall utgå.* Angående klagan över hovrättens beslut i sistnämnda fall gälle vad i 20 § är föreskrivet.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1946.

Har enligt 20 § i dess äldre lydelse rätten att föra talan om återfående av stämpelavgift upphört före nyssnämnda dag, skola de nya bestämmelserna i nämnda paragraf icke äga tillämpning. Ej heller skola de nya bestämmelserna i 36 § 2. andra punkten äga tillämpning, därest talan om utgivande av felande stämpelbelopp anhängiggjorts före ovannämnda dag.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *vissa ändringar av fullföljds- och restitutionsbestämmelserna i stämpelförordningen* och anför därvid följande.

Inledning. I motionen II:277 vid 1945 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte besluta om viss ändring i 20 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften. Den sålunda föreslagna ändringen avsåg en utsträckning av tiden för anhängiggörande av talan om återfående av för mycket erlagd stämpelavgift för handlingar, som företetts för erhållande av lagfart, in-teckning m. m. Sedan motionen hänvisats till bevillningsutskottet, infor-drades på utskottets begäran yttranden från Svea hovrätt, statskontoret, generalpoststyrelsen och Stockholms rådhusrätt. I samliga de avgivna yttrandena tillstyrktes ändring av det angivna författningsrummet, varjämte i ett par av yttrandena föreslogos ändringar jämväl i 21 § och 36 § 2 mom. stämpelförordningen i avsikt att bringa förordningens bestämmelser om rätt till talan mot beslut i ärenden angående stämpelbeläggning och återfående av erlagd stämpelavgift i bättre överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt. Utskottet anförde i sitt betänkande nr 34/1945, att utskottet funne vad i motionen anförts synnerligen beaktansvärt. Utskottet anförde vidare — efter att hava erinrat om de ytterligare ändringsförslag som framförts i de avgivna yttrandena — att även utskottet funne det önskvärt, att i detta sammanhang en allmän översyn av bestämmelserna i stämpelförordningen angående rätt till talan mot beslut i ärenden angående stämpelbeläggning ävensom angående återfående av erlagd stämpelavgift komme till stånd. På förslag av utskottet anhöll därefter riksdagen i skrivelse den 9 maj 1945 (nr 229) att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad i bevillningsutskottets belänkande anförts, för-anstalta om utredning rörande ändring av nämnda bestämmelser samt att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga det förslag, till vilket utredningen kunde föranleda.

Även *Sveriges yngre juristers förening* har i en till finansdepartementet ingiven, den 25 maj 1944 dagtecknad framställning anhållit om vidtagande av åtgärder för undanröjande av de missförhållanden, som i förenämnda motion påtalats.

I anledning av vad sålunda förekommit har inom finansdepartementets skatteberedning upprättats en den 5 juli 1945 dagtecknad *promemoria* jämte ett därvid fogat utkast till förordning om ändrad lydelse av 20 §, 21 § samt 36 § 2. stämpelförordningen. Över denna *promemoria* ha, efter remiss, *ytt-randen* avgivits av Svea och Göta hovrätter — därvid hovrätterna var för sig överlämnat yttrande av vederbörande advokatfiskal — statskontoret, generalpoststyrelsen samt rådhusrätterna i Stockholm och Göteborg.

Gällande bestämmelser. Enligt 2 § förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden skall renoverat exemplar av lagfarts-, intecknings- och tomträttsprotokollen insändas till vederbörande hovrätt av inskrivningsdomaren för varje månad inom utgången av nästa månad därefter. Renoverat exemplar av äktenskapsförords- och bouppteckningsprotokollen (i det sistnämnda intagas även avhandlingar om lösöreköp m. m.) skall insändas till hovrätten, å landet av domaren för varje kvartal inom sex veckor efter utgången därav, och i stad av den, som har att föra nämnda protokoll, för varje månad inom utgången av nästa månad därefter. Då Kungl. Maj:t förordnat om inrättande av inskrivningsakter skall jämlikt 17 § lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden vad som stadgats om insändande till hovrätt av lagfarts-, intecknings- och tomträttsprotokoll äga motsvarande tillämpning i fråga om den över inskrivningsärenden förda dagboken jämte avskrifter av de för vinnande av lagfart etc. företedda handlingarna. Vid renoverat exemplar av nämnda protokoll respektive vid dagbok skola jämlikt 35 § stämpelförordningen och 64 § förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt fogas de med nr 2 märkta delarna av de dubbla beläggningsstämplar, med vilka de till protokollen eller dagboken hörande handlingarna blivit belagda. De insända stämpeldelarna skola jämlikt 36 § stämpelförordningen och 64 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt i hovrätterna granskas av advokatfiskalen vid hovrätten eller annan tjänsteman, som biträder honom med granskningen. För alla under ett år avlämnade protokoll och dagböcker bör granskningsarbetet vara avslutat senast inom slutet av det nästföljande året.

Arvsskatt och sådan jämlikt stämpelförordningen utgående stämpelavgift, varom här är fråga, uppbäras och redovisas alltså enligt i stort sett enahanda ordning. Förfaringssättet för vinnande av rättelse i felaktigt beslut angående debitering av skatt eller avgift är däremot icke detsamma när fråga är om arvsskatt som när fråga är om stämpelavgift.

I fråga om *stämpelavgift* gäller följande. Debiteringen av stämpelavgiften — vilken avgift skall erläggas innan den stämpelpliktiga handlingen mottages — verkställs av den befattningshavare, som har att å tjänstens vägnar

mottaga handlingen. Denne är ansvarig för att stämpelbeläggningsen är riktig. Skulle befattningshavaren debitera för högt belopp, kan jämlikt 20 § stämpelförordningen ingivaren av handlingen inom sex månader från det stämpelbeläggningsen ägt rum anhängiggöra talan om återfående av vad för mycket erlagts i den hovrätt, varunder befattningshavaren lyder; dock att nämnda tid, där talan grundar sig på förhållande, som tillkommit efter stämpelbeläggningsen, räknas från tiden för samma förhållandes tillkomst. Part, som ej nöjes åt hovrättens beslut, samt advokatfiskalen vid hovrätten, där han finner sådant nödigt för bevarande av kronans rätt, äga över beslutet anföra besvär under villkor och i den ordning 30 kap. rättegångsbalken stadgar i fråga om fullföljd av talan mot hovrätts slutliga utslag i dit fullföljt tvistemål eller ärende rörande penningar eller sådant, som kan skattas i penningar. Den, som förklaras berättigad återbekomma erlagd stämpelavgift, skall tillika erhålla ränta å det belopp, varom fråga är, efter 5 procent om året från och med den dag, beloppet visas vara av honom guld, till den dag detsamma återbekommes. Ränta får dock ej utgå från och med tidigare dag än den, då det ärende, som föranlett stämpelbeläggningsen, vid domstol handlagts, samt ej heller för längre tid än till dess 30 dagar förflutit efter det laga kraft åkommit det utslag, varigenom ansökningen om stämpelavgiftens återfående bifallits. Om restitutionsberättigad i fall som avses i den nu angivna paragrafen förmår visa, att talan om återfående av stämpelavgift icke kunnat av honom föras i den ordning, som i samma paragraf är föreskriven, ankommer enligt 21 § på Kungl. Maj:t att, på därom gjord ansökning och efter prövning av föreliggande omständigheter, förordna om restitution av vad i stämpelavgift för mycket erlagts. Vad sålunda är stadgat skall gälla även där någon i fall, varom i 20 och 21 §§ icke eljest är stadgat, måst vidkännas stämpelavgift som antingen alldeles icke bort utgå eller bort utgå med lägre belopp än det erlagda. Då restitution av stämpelavgift beviljas enligt föreskrifterna i sistnämnda paragraf, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att förordna, i vad mån sökanden må erhålla ränta å det belopp som han berättigas återbekomma. Ränta må dock därvid icke utgå efter högre räntefot eller för längre tid än i 20 § är stadgat.

Skulle å andra sidan vid granskning av de insända stämpeldelarna samt protokollen eller dagböckerna befinnas, att vederbörande befattningshavare debiterat för låg stämpelavgift, kan advokatfiskalen jämlikt 36 § 2. stämpelförordningen anställa åtal för fel eller försummelse mot honom. Tiden för anställande av åtal för fel eller försummelse i avseende å stämpelbeläggningsen, för vilken skall i hovrätt redovisas, beräknas enligt 50 § till två år från den dag, då renoverat protokoll eller dagbok till hovrätten inkommit. Det är advokatfiskalen jämväl obetaget att i hovrätten föra talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp (utan särskild tidsbegränsning). Angående klagan över hovrättens beslut i sistnämnda fall gäller vad i 20 § är föreskrivet.

Jämväl i fråga om *arvsskatt* tillämpades i förevarande hänseenden i stort sett samma ordning, så länge förordningen den 19 november 1914 om arvs-

skatt och skatt för gåva var gällande. Genom 1941 års arvsskatteförordning genomfördes emellertid i dessa hänseenden följande ändringar. Det förut gällande stadgandet, att bouppteckning eller annan stämpelpiktig handling redan vid ingivandet skulle vara åtföljd av pengar till stämpeln, bibehölls icke. Numera föreligger skyldighet att inbetala arvsskatt först då domstolen meddelat beslut om dess fastställande, därvid inbetalningen skall ske inom tre veckor efter det beslutet meddelats (52 §). Om betalning ej sker inom sålunda stadgad tid, skall rätten eller domaren göra anmälan hos länsstyrelsen, som förordnar om uttagande av det felande skattebeloppet i den ordning som om uttagande av oguldna kronoutskylder är stadgad; har överrätt fastställt skatten till högre belopp än förut beräknats, ankommer det på vederbörande advokatfiskal att till länsstyrelsen överlämna beslutet för uttagande av felande skattebelopp i den ordning nyss nämnts (53 §). Beträffande ordningen för restitution av skatt upphävdes den förut gällande bestämmelsen att anspråk om återfående av skatt i vissa fall — vid eftergift av skatt samt då på skatten inverkan förhållanden inträffat eller blivit kända efter skattens erläggande — skulle framställas i den ordning, som är föreskriven i fråga om restitution av kronoutskylder, d. v. s. hos vederbörande länsstyrelse. Framställningar om återfående av arvsskatt skola numera alltid prövas av domstol. Vissa fail — närmast motsvarande dem, vilkas prövning tidigare tillkom länsstyrelse — prövas av den underrätt, som förut beslutat om skattens fastställande (56 och 59 §§). I andra fall åter, d. v. s. då ändring sökes av den anledningen att meddelat beslut anses innebära en felaktig tillämpning av beskattningsreglerna, skall ändring sökas genom besvär hos vederbörande hovrätt (60 §). I denna ordning skall talan föras även då för lågt skattebelopp påförts av underrätten. Icke blott den enskilde skattskyldige utan även kronans representant, d. v. s. advokatfiskalen vid hovrätten, anses nämligen som part i skatteärendet. Bland annat har han således, i motsats till vad förut gällde, att iakttaga den för förande av dylik talan stadgade särskilda tidsbegränsningen. Under det att förut ansökan om återfående av arvsskatt skulle ingivas till hovrätten inom sex månader från det skatten blivit erlagd, har besvärstiden i den nya förordningen bestämts till tre år från beslutets dag, med det undantaget dock att om besvär anförts av ena parten över visst beslut, motparten måste ingiva sina besvär över samma beslut inom två månader från delgivningen av den först klagandes besvär. Vid återbetalning av skatt utgår ränta efter 5 procent om året från och med den dag beloppet efter meddelat beslut om skattens fastställande blivit inbetalat till den dag detsamma återbekommes; dock att ränta ej må utgå för längre tid än till dess trettio dagar förflutit efter det laga kraft åkommit det beslut, enligt vilket beloppet skall återbekommas, och i varje fall ej för längre tid än ett år från det underrätt först meddelat beslut om skattens fastställande (61 §). Den i 57 § 1914 års arvsskatteförordning förekommande hänvisningen till stämpelförordningen beträffande tid och sätt för anställande av åtal mot ämbets- eller tjänsteman för fel eller försummelse i avseende å stämpelbeläggning samt beträffande

befogenhet för advokatfiskal att i hovrätten föra talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp har icke influtit i den nya arvsskatteförordningen. Så har ej heller skett med den i 49 § 2 mom. andra stycket 1914 års arvsskatteförordning intagna bestämmelsen om rätt för den, som kan styrka att ansökan om återfående av skatt icke kunnat ingivas till hovrätten inom de föreskrivna sex månaderna från skattens erläggande, att göra ansökan om restitution hos Kungl. Maj:t.

Angående motiven till de i det föregående omförmälda, i arvsskatteförordningen meddelade bestämmelserna må här anföras följande.

1938 års arvsskatteskommitté — på vars förslag nu gällande bestämmelser tillkommo — anförde i sitt betänkande med förslag till förordning om arvs- och gåvoskatt m. m. (SOU 1939: 18 s. 167) följande:

Det måste enligt kommitténs mening anses i princip oriktigt att under det den enskilda partens talerätt är i hög grad tidsbegränsad — sex månader från skattens erläggande — någon som helst särskild tidsbegränsning icke satts för kronans talerätt; staten och den enskilde böra i det skatterättsliga förhållandet hava ställningen av likaberättigade parter. Genom kommitténs förslag att för fullföljd av talan mot underrätts beslut, som innefattar beräkning av skatt, skall gälla en besvärstid av tre år har sålunda å ena sidan advokatfiskalens talerätt blivit till tiden begränsad och å andra sidan tiden för den enskilda partens talerätt blivit i väsentlig mån utsträckt samt därigenom i förevarande hänseende likställighet i det skatterättsliga förhållandet ernåtts. Att besvärstiden satts till tre år har närmast sin grund däri att tiden för insändande till hovrätten av renovationer av underrätternas protokoll och för advokatfiskalens granskning av renovationerna författningsenligt kan i vissa fall komma att uppgå till sammanlagt omkring två år. Självfallet bör besvärstiden tillmätas något vidsträcktare än nyssangivna tid. Av den följande redogörelsen framgår att enligt kommitténs förslag det skall åligga vederbörande advokatfiskal att, då han finner påförd skatt vara för högt beräknad, därom underrätta den skattskyldige för att därigenom bereda denne tillfälle att söka ändring i skattebeslutet. Denna bestämmelse utgör ytterligare skäl för att bestämma besvärstiden lika för advokatfiskalen och enskild part.

I *propositionen nr 192 till 1941 års riksdag* anförde jag i denna del bland annat (s. 207):

Jag är ense med kommittén därutinnan att, i den mån detta praktiskt låter sig göra, staten och den enskilde böra i det skatterättsliga förhållandet få ställningen av likaberättigade parter. Om — såsom kommittén framhållit — på grund av förhållanden, som hava samband med advokatfiskalernas stämpelgranskning, tämligen rymlig tid måste tillmätas för advokatfiskalernas talerätt, bör det därför också anses naturligt att de skattskyldiga komma i åtnjutande av motsvarande förmån. Såsom ett särskilt skäl härför anføres i betänkandet att enligt förslaget städgas skyldighet för vederbörande advokatfiskal att, då han finner påförd skatt vara för högt beräknad, därom underrätta den skattskyldige för att bereda denne tillfälle att söka ändring i skattebeslutet. På sätt i det följande kommer att närmare angivas har jag visserligen ansett mig icke böra biträda kommitténs förslag i denna del. Det torde emellertid ändock kunna förutsättas att, såsom redan för närvarande sker, advokatfiskalerna skola, utan någon i författningen ålagd skyldighet härut-

innan, vid granskningen uppmärksamma även sådana fel, som gått ut över de skattskyldiga, och bereda dem tillbörlig möjlighet till rättelse. Följaktligen kvarstår det nyss angivna särskilda skälet för en utsträckning av besvärstiden även för de skattskyldigas del. Jag har icke funnit anledning att i princip frågå förslaget bestämmande om att för de fall, där en förlängd besvärstid ansetts böra stå till buds, denna skall utgöra tre år.

Motionen II: 277 vid 1945 års riksdag. Till stöd för det i motionen framlagda ändringsyrkandet anföres i huvudsak följande:

Om — — — vid granskningen i hovrätten utrönes, att för mycket stämpel uttagits, brukar advokatfiskalen förelägga vederbörande stämpelbeläggare att inkomma med förklaring jämte bevis om att denne personligen gottgjort handlingens ingivare det för mycket uttagna stämpelbeloppet. I dylikt fall har denne enligt nuvarande bestämmelser emellertid ingen som helst rätt att av kronan återfå det för mycket inbetalade stämpelbeloppet. Visserligen kan enligt 20 § stämpelförordningen talan föras i hovrätten om återfående av stämpelavgift såväl av den enskilda parten, d. v. s. ingivaren av handlingen, som av vederbörande tjänsteman, men dylik talan skall anställas inom sex månader från det stämpelbeläggnings ägt rum. Som granskningen i hovrätten i regel icke brukar vara avslutad förrän tidigast ett år efter stämpelbeläggnings, är tiden för talans anställande i dylikt fall för länge sedan förutten. Endast under vissa förutsättningar efter prövning av omständigheterna i ärendet kan Kungl. Maj:t efter särskild ansökan om nåd förordna om restitution av vad i stämpelavgift för mycket erlagts, men enligt nuvarande praxis anser sig likväl Kungl. Maj:t icke kunna eller böra bifalla ansökningar härom. Slutresultatet blir sålunda, att kronan gör en obehörig vinst genom att på tjänstemannens bekostnad behålla det med orätt uppburna beloppet.

Detta resultat är ur rättvisesynpunkt uppenbart orimligt, särskilt som följdena därav oftast träffa tingsnotarier, vilka förordnats att såsom inskrivningsdomare handlägga berörda ärenden och stämpelbeläggnings och vilka icke hava en lön, som står i rimlig proportion till det stora ansvaret och den ofta nog oerhörda arbetsbördan, som i sig kan föranleda dylika felaktiga stämpelbeläggnings på grund av bristande tid för erforderlig kollationering och kontroll därav.

Det bör i detta sammanhang upplysas, att ända till år 1942 var det brukligt vid för högt uttagen stämpel, att hovrätterna efter anhållan av vederbörande tjänsteman och sedan visats, att ingivaren gottgjorts det för mycket inbetalda beloppet, återsände — — — fanorna (d. v. s. de med nr 2 märkta delarna av de dubbla beläggningsstämplarna) till denne, i vilket fall varken kronan gjorde någon obehörig vinst eller tjänstemannen någon ekonomisk förlust. Först sedan denna praxis ändrats 1942, ha sålunda ovan angivna förhållanden inträffat.

Ett annat resultat därav har blivit, att vederbörande stämpelbeläggare i juridiskt tveksamma fall hellre uttaga mindre stämpelavgift än vad som vederbort; då har han ju ändå möjligheten att söka ut resterande belopp av handlingens ingivare och slipper sålunda själv göra någon ekonomisk förlust. Tager han däremot ut en högre stämpel, vet han ju redan på förhand, att han icke har någon möjlighet att undgå förlust. Det är fråga om, huruvida detta icke har ytterligare ökat granskningsarbetet i hovrätterna och sålunda ytterligare försenat nämnda arbete.

Departementspromemorian. I den inom finansdepartementets skatteberedning utarbetade promemorian anföres bland annat:

Som av det förut anförda framgår föreligger en principiell skillnad mellan stämpelförordningen och 1941 års arvsskatteförordning därutinnan, att medan enligt förstnämnda förordning stämpeln debiteras och stämpelbeläggningen verkställs av den tjänsteman, som har att å tjänstens vägnar mottaga den stämpelpfiktiga handlingen, arvsskatten enligt arvsskatteförordningen fastställs av domstolen, varefter stämpelbeläggningen inom viss tid därefter verkställs av vederbörande tjänsteman i enlighet med domstolens beslut. Detta har i sin tur medfört, att talan om återfående av stämpelavgift enligt stämpelförordningen skall *anhängiggöras* hos hovrätten, medan talan enligt arvsskatteförordningen *fullföljes* i hovrätten genom besvär över underrättens beslut i ärendet. En omarbetning av stämpelförordningen i syfte att vinna principiell överensstämmelse mellan författningarna i angivna hänseende — vilket skulle innebära genomgripande ändringar i stämpelförordningen, avseende ej blott fullföljdsreglerna — torde emellertid icke böra i detta sammanhang genomföras och synes icke heller vara erforderlig för undanröjande av de utav bevillningsutskottet påtalade olägenheterna.

I motionen samt i de däröver avgivna yttrandena har framhållits, att ur nu förevarande synpunkter 20 §, 21 § samt 36 § 2. stämpelförordningen vore i behov av ändringar. Mot 20 § har anmärkts, att den däri angivna tiden för anhängiggörande av talan om återfående av stämpelavgift vore för kort och att den borde vara lika lång som då det gäller återsökande av för mycket erlagd arvsskatt. Dessa synpunkter synas — utan principiell omläggning av stämpelförordningen — kunna tillgodoses genom utsträckning av den i förevarande paragraf angivna tiden från sex månader till tre år.

Enligt 21 § första stycket äger den, som kan visa att talan om återfående av stämpelavgift icke kunnat av honom föras i den ordning som i 20 § är föreskriven, söka restitution hos Kungl. Maj:t (utan tidsbegränsning). Det häremot svarande stadgandet i 1914 års arvsskatteförordning återfinnes, som nämnts, icke i 1941 års arvsskatteförordning. Därest den i 20 § stämpelförordningen angivna tiden för framställande av restitutionsanspråk, på sätt nyss angivits, utsträcker till tre år, synes den nu ifrågavarande bestämmelsen, som även tidigare torde ha tillämpats mycket sällan, bliva överflödig. Bestämmelsen synes sålunda lämpligen kunna utgå.

Enligt 21 § andra stycket skall vad i första stycket av samma paragraf är stadgat även äga tillämpning, då någon i annat fall än i 20 § avses måst vidkännas stämpelavgift, som antingen aldeles icke bort utgå eller bort utgå med lägre belopp än det erlagda. Här åsyftas alltså annan enligt stämpelförordningen utgående stämpelavgift än sådan som skall erläggas till i de s. k. småprotokollen intagna handlingar. Då det även fortsättningsvis bör finnas möjlighet att söka restitution av stämpelavgift av nu angiven art, synes bestämmelsen i 21 § andra stycket böra bibehållas med de jämkningar, som föranledas av att 21 § första stycket utgår.

Det må i detta sammanhang erinras om att, efter en år 1944 genomförd ändring av förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, bestämmelserna i 21 § stämpelförordningen skola i tillämpliga delar gälla beträffande restitution av stämpel som erlagts jämlikt förstnämnda förordning.

Vad 36 § 2. angår synes för åvägabringande av likställighet mellan enskild part och advokatfiskal vid hovrätt tiden för anhängiggörande av talan om utgivande av felande stämpelbelopp böra begränsas så att båda få samma tid till sitt förfogande d. v. s. tre år. Då enligt vad advokatfiskalen vid Svea

hovrätt i avgivet yttrande uppgivit advokatfiskalens granskning av beslut rörande stämpelbeläggning av enskilda handlingar alltid är avslutad inom tre år efter beslutets fattande, torde en sådan begränsning ej innebära några olägenheter. Tidsfristen torde här böra räknas från det stämpelbeläggnings ägt rum eller beslut meddelats att stämpelavgift icke skall utgå.

På grund av vad sålunda anförts synas nu endast följande ändringar i stämpelförordningen böra vidtagas nämligen att den i 20 § stadgade tiden för anhängiggörande av talan om återlämning av stämpelavgift utsträcker till tre år, att tiden för advokatfiskals anhängiggörande av i 36 § 2. omnämnd talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp inskränkes till likaledes tre år samt att bestämmelsen i 21 § första stycket upphäves.

Remissyttrandena. De i promemorian föreslagna ändringarna ha i huvudsak tillstyrkts i samtliga däröver avgivna yttranden. Vissa detaljanmärkningar ha emellertid framställts.

Sålunda ifrågasätta *Svea hovrätt, advokatfiskalen vid denna hovrätt* samt *statskontoret* sådan ändring av 20 § andra stycket stämpelförordningen, att tiden för beräkning av ränta å belopp som återbekommes, i överensstämmelse med vad som skett i arvsskatteförordningen, begränsas till ett år från det beslut meddelats om stämpelavgiftens fastställande.

Göta hovrätt och *advokatfiskalen vid denna hovrätt* hemställa vidare, att första stycket i 21 § måtte bibehållas oförändrat. Advokatfiskalen anför härom:

Därest tiden för fullföljd enligt arvsskatteförordningen skulle försittas kan under de förutsättningar, som angivas i 10 § 1939 års lag om särskilda rättsmedel, tiden återställas. I nämnt fall gäller det utan tvekan sådan processuell frist, som avses med denna lagbestämmelse. Denna bestämmelse synes emellertid icke kunna tillämpas om tiden enligt stämpelförordningens 20 § skulle försittas. Något processuellt förfarande är i detta fall icke inlett, och någon processuell frist föreligger således icke. Jag vill härvid hänvisa till förarbetena till 1939 års lag om särskilda rättsmedel (N.J.A. avd. II 1940 s. 183 ff.) och till N.J.A. avd. I 1937: 479 samt där citerade rättsfall. Jämför även Agges Kompendium i Straffprocess 2 s. 147. Därest laga förfall under tiden för ingivande av restitutionsansökan föreligger, skulle, om bestämmelsen i 21 § första stycket borttages, möjligheten att få restitution vara avskuren, såvida icke Kungl. Maj:t finner sig oförhindrad att utan direkt medgivande i stämpelförordningen förordna om restitution, vilket enligt vad som framgår av förarbetena till 1908 års stämpelförordning, då ifrågakomna bestämmelse infördes, tidigare skett (Kungl. prop. 160/1908 s. 87). I propositionen påtalas dock att saknaden av ett direkt medgivande för Kungl. Maj:t härtill gjort sig gällande.

Statskontoret föreslår borttagande av den nuvarande möjligheten att, då talan grundar sig på efter stämpelbeläggnings inträffade förhållanden, räkna tiden för talans anställande därifrån och icke från stämpelbeläggnings. I 1914 års arvsskatteförordning (49 § 2 mom. andra stycket) hade funnits en viss motsvarighet till detta stadgande, men möjligheten att få restitutionsfrågan prövad på grund av senare tillkomna förhållanden hade borttagits i 1941 års arvsskatteförordning i samband med att sexmånadersfristen utsträckts till tre år.

Göta hovrätt och *advokatfiskalen vid denna hovrätt* hemställa, att i stämpelförordningen måtte införas en bestämmelse av mötsvarande innebörd som den i 60 § arvsskatteförordningen meddelade bestämmelsen angående begränsning av besvärstiden i det fall att motparten besvärat sig. Advokatfiskalen framhåller, att härigenom skulle vinnas, att ett stämpelärende komme att i sin helhet och i ett sammanhang avgöras av högre instans. Utan sådan bestämmelse kunde däremot samma stämpelärende komma under överinstans prövning mer än en gång och ur arbetssynpunkt vore detta icke önskvärt. Komplikationer kunde också uppstå om exempelvis enskild part, sedan han på talan av advokatfiskalen förpliktats utgiva ytterligare stämpelavgift, hade möjlighet att därefter inkomma med restitutionsansökan beträffande den ifrågakomma debiteringen. Därest sådan begränsning i tiden som nu nämnts infördes, måste tillika meddelas bestämmelse, att advokatfiskalen städse skulle höras över ansökan, som i 20 § avsåges. — I motsats härtill framhåller *Svea hovrätt* att hovrätten övervägt, huruvida en bestämmelse av nyss angiven innebörd borde införas men funnit den knappast vara behöfvig, då den ur praktisk synpunkt torde vara utan nämnvärd betydelse.

Departementschefen. Bevillningsutskottet har i sitt förut omnämnda belänkande framhållit önskvärdheten av en allmän översyn av bestämmelserna i stämpelförordningen angående rätt till talan mot beslut i ärenden rörande stämpelbeläggning ävensom angående återfående av erlagd stämpelavgift. En sådan översyn synes främst böra gå ut på att bringa ifrågavarande bestämmelser i stämpelförordningen i principiell överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i gällande arvsskatteförordning. I den inom finansdepartementets skatteberedning utarbetade promemorian framhålles emellertid, att en sådan omarbetning skulle innebära genomgripande ändringar i stämpelförordningen, avseende ej blott fullföljdsreglerna, varför en sådan omarbetning icke borde genomföras i detta sammanhang. I enlighet härmed föreslås i promemorian att för närvarande endast följande ändringar vidtagas, nämligen *att* den i 20 § stadgade tiden för anhängiggörande av talan om återfående av stämpelavgift utsträcker till tre år, *att* tiden för advokatfiskals anhängiggörande av i 36 § 2. omnämnd talan mot enskild part om utgivande av felande stämpelbelopp inskränkes till likaledes tre år samt *att* bestämmelsen i 21 § första stycket om rätt att få restitutionsansökning prövad av Kungl. Maj:t, då sökanden kan visa att han icke kunnat föra sådan talan i vanlig ordning, upphäves.

Även jag är av den åsikten, att med en mera genomgripande omarbetning av ifrågavarande bestämmelser i stämpelförordningen bör anstå till dess en översyn verkställs av stämpelförordningen i dess helhet. På grund härav och då de i promemorian föreslagna ändringarna synas ägnade att avlägsna de nu påtalade olägenheterna av gällande bestämmelser, biträder jag i princip de i promemorian framlagda ändringsförslagen.

Vad angår de i remissyttrandena framställda anmärkningarna, delar jag den i ett par yttranden uttalade meningen att tiden för beräkning av ränta å restituerad stämpelavgift bör inskränkas i överensstämmelse med vad som skett i 1941 års arvsskatteförordning. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att jag vid framläggande av förslag till nämnda förordning anförde, att det torde finnas anledning förutsätta att den till återbäring berättigade endast undantagsvis dröjde med framställande av sitt anspråk mera än ett år efter beslutet om fastställande av skatten samt att dessa undantagsfall väsentligen komme att bli sådana där den för höga skattedebiteringen upptäckts icke av den enskilda parten själv utan av vederbörande advokatfiskal i sammanhang med kontrollgranskningen. Då härtill komme, att en utsträckning av rätten till ränta kunde vara ägnad att föranleda den enskilda parten att onödigtvis dröja med sitt anspråk på återbäring, hade jag ansett mig böra biträda av arvsskattekommittén framlagt förslag om ifrågavarande begränsning av ränteberäkningen. De skäl jag sålunda anförde till stöd för en begränsning av rätten till ränta vid återbekommande av arvsskatt torde i lika mån gälla med avseende å restitution enligt stämpelförordningen. Ettårsperioden torde därvid lämpligen i samtliga fall — alltså även då restitutionsrätten grundar sig på förhållande, som inträffat efter stämpelbeläggningen — böra räknas från dagen för första handläggningen vid domstol av det ärende, som föranlett stämpelbeläggningen.

Enligt departementspromemorian föreslås upphävande av bestämmelsen i nuvarande 21 § första stycket om rätt för den, som kan visa laga förfall, att efter Kungl. Maj:ts medgivande erhålla restitution även om han inkommer med sin framställning efter den härför stadgade tiden. Detta förslag ha Göta hovrätt och advokatfiskalen vid nämnda hovrätt ansett sig icke böra biträda. Statskontoret däremot har icke blott intet att erinra mot förslaget utan föreslår därutöver borttagande av den i 20 § första stycket meddelade bestämmelsen om rätt att, då talan grundar sig på förhållande som inträffat efter stämpelbeläggningen, räkna tiden för talans anställande därifrån och icke från stämpelbeläggningen.

För egen del finner jag det icke tillrådligt att nu upphäva sistnämnda stadgande. Jag vill emellertid tillägga att sådana fall, då rätt till restitution grundas på omständigheter som inträffat mera än tre år efter stämpelbeläggningen, troligen komma att bli ganska sällan förekommande.

Vid bibehållande, på sätt jag nyss föreslagit, av bestämmelsen om rätt att i förekommande fall räkna tiden för talans anhängiggörande från dagen för tillkomsten av det förhållande, varå talan grundas, torde den i 21 § första stycket nu upptagna bestämmelsen — som alltså skulle behöva tillgripas endast i sådant fall, då rätt till restitution under hela treårsperioden faktiskt förelegat, men sökanden härunder icke kunnat göra sin rätt gällande — bli va utan praktisk betydelse. Jag anser mig därför jämväl i denna del böra biträda promemorieförslaget.

Beträffande slutligen förslaget att i stämpelförordningen införa bestämmelser om begränsning av tiden för anhängiggörande av talan i sådant fall,

då motparten å sin sida redan väckt talan i anledning av den stämpelbegränsning varom fråga är, anser jag lika med Svea hovrätt en sådan begränsning sakna praktisk betydelse och förty vara obehövlig.

De föreslagna författningsändringarna torde lämpligen böra träda i kraft den 1 april 1946. Vissa övergångsbestämmelser torde böra meddelas.

I enlighet med det nu anförda har inom finansdepartementet utarbetats förslag till *förordning om ändrad lydelse av 20 §, 21 § samt 36 § 2. förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.*

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ifrågavarande författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Bucht.